

Warsztat tolerancji

Mateusz Lipko, Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej, IPN w Szczecinie

Zrozumienie dla różnorodności rasowej, wyznaniowej czy kulturowej stanowi jeden z fundamentów nowoczesnych społeczeństw. Nie dziwi zatem, iż zaszczepianie idei tolerancji jest ważnym elementem współczesnej edukacji. Szczególnie w kraju o tak dużej, bogatej tradycji wielokulturowości jak Polska.

Tragedia wojny, Holokaustu, a także przesunięcie granic państwowych i włączenie naszego kraju w obręb bloku sowieckiego spowodowały, że dawniej różnorodna Polska po 1945 roku nabrała charakteru jednolitego etnicznie. Co więcej, mimo odgórnego ateizmu charakterystycznej dla krajów komunistycznych, w społeczeństwie polskim dominującą pozycję zyskał katolicyzm. Obraz społecznego monolitu dopełnił wyjazd z kraju pozostałej ludności żydowskiej, na który zasadniczy wpływ miały antysemickie wydarzenia roku 1968. Dopiero po transformacji ustrojowej i po wejściu Polski na drogę integracji europejskiej możliwy stał się powrót do szeroko pojętej wielokulturowości. Pozytywne i przyszłościowe w swej istocie procesy europeizacji nie powinny jednak przesłaniać tragicznych losów Europy XX wieku.

Niezmiennie istotne wydaje się pytanie: jak mówić o historii II wojny światowej? Jak tematy te przedstawić młodym ludziom w sposób atrakcyjny i pouczający, ukazując złożoność i niejednoznaczność wielu zagadnień? Wyzwania tego po raz kolejny podjął się Referat Edukacji Historycznej szczecińskiego oddziału IPN-u.

Zespół pracowników z Instytutu przygotował pilotażowy projekt ferii dla dzieci zatytułowany: „Przygoda z historią”. W ramach akcji w siedzibie IPN-u odbyły się cztery odrębne warsztaty skierowane do dzieci w wieku 10–12 lat na tematy związane z II wojną światową i okresem PRL-u. Plan każdego ze spotkań podzielony był na dwie części – edukacyjną oraz luźniejszą, zorga-

nizowaną wokół gier i zabaw. Dzieci rozwiązywały urozmaicone karty pracy, czytały teksty źródłowe, rozszyfrowywały zagadki, uzupełniały historyczne mapy, ale również mogły zagrać w jedną z przygotowanych przez IPN strategicznych gier planszowych, a także złożyć model samolotu, lepić z plasteliny lub kolorować.

Na szczególną uwagę zasługują warsztaty opracowane przez Zofię Fenrych pt. „Mój rówieśnik”. W ich trakcie uczestnicy mogli się zapoznać z wojennymi losami dzieci w zbliżonym do nich wieku. Nie była to jednak zwykła opowieść – zadaniem młodzieży było skompletowanie krótkich życiorysów fikcyjnych bohaterów. Posłużyć im do tego mogły odpowiednio przygotowane materiały źródłowe, tj.: stylizowane legitymacje szkolne, oceny opisowe wystawione dzieciom przez nauczycieli z przedwojennej szkoły, listy wysyłane do rodziców w trakcie wojny, a także skrótowe wykresy statystyczne dotyczące struktury społecznej II RP (bohaterowie pochodzili z różnych rodzin i grup etnicznych). Tworzyło to wciągającą łamigłówkę – uczestnicy na podstawie zebranych danych rozwiązywali karty pracy, w których musieli odpowiedzieć na pytania i ułożyć sylwetkę postaci w określonej całość. Formuła ta pozwalała dzieciom na wniknięcie w złożone realia tamtego okresu, poznanie wielokulturowości i różnorodności społecznej międzywojennej Polski, a także pewne emocjonalne utożsamienie z losami swoich bohaterów – owo „dotknięcie historii” bez obciążania młodzieży nadmiarem danych i faktów. Warsztaty te stanowiły nie tylko ciekawą lekcję historii, ale też tolerancji – opracowywana postać mogła wszak być biedna lub bogata, mieć pochodzenie polskie, żydowskie czy ukraińskie, wyznawać prawosławie, wywodzić się z arystokracji, inteligencji czy proletariatu lub mieć na przykład rodziców należących do partii socjalistycznej.

Spotkania cieszyły się dużym zainteresowaniem – skorzystało z nich kilkaset dzieci, a wiele spośród nich wzięło udział we wszystkich czterech zajęciach, czyniąc z nich stały punkt w programie swoich ferii. Tak przychylny odzew sprawia, że impreza na kształt „Przygody z historią” ma szansę na stałe wpisać się do oferty edukacyjnej szczecińskiego oddziału IPN-u.